herpy

DRZEWOŁAZY

Sira Poison Frog

Ranitomeya sirensis

Ranitomeya sirensis to mały, aktywny za dnia drzewołaz o długości 15-25 mm, pochodzący ze wschodniego Peru, północnej Boliwii i najdalej na zachód wysuniętej części Brazylii. Gatunek obejmuje formy sprzedawane dawniej jako "lamasi" i "biolat", a większość z nich należy do drzewołazów, które najłatwiej rozmnożyć. Żaby dobrze czują się w grupach, o ile mają wystarczająco dużo miejsca.

Rodzina: Dendrobatidae Dawna nazwa: *Ranitomeya lamasi; Dendrobates lamasi; Dendrobates sirensis*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**15-25 mm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**5-10 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny i naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy i las górski**
Toksyny skórne na wolności	**Słabe**
Toksyny skórne w niewoli	**Brak** Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**45 × 45 × 45 cm** D × S × W dla 3 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**21-25 °C**
Temperatura w nocy	**18-21 °C**
Wilgotność	**80-100%**
Woda	**Miska z wodą** głębokość 1-2 cm
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W parach lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki noszone do wody**
Miejsce składania jaj	**W kątach liści (np. bromelii)**
Dojrzałość płciowa	**5-8 miesięcy**
Liczba jaj w zniesieniu	**1-8**
Czas do wyklucia	**10-14 dni**
Okres larwalny	**58-80 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Glony i rośliny i gotowa karma**
Opieka nad potomstwem	**Pilnuje jaj i nosi kijanki**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Ranitomeya sirensis to mały, smukły drzewołaz z niewielkimi przylgami na palcach, dzięki którym dobrze się wspina. Dorosłe samce mierzą 15-17 mm od pyska do kloaki. Samice są większe: u większości form osiągają do około 25 mm, a u dużej formy górskiej 25-32 mm. Dorosłe samice są wyraźnie szersze od samców, zwłaszcza gdy noszą jaja.

Gatunek jest bardzo zmienny. Osobniki z gór Sira mają czerwony grzbiet, turkusowozielone kończyny i niebieskozielony brzuch z czerwoną plamą, natomiast w innych miejscach zwierzęta są czarne z żółtymi lub pomarańczowymi pasami. W hodowli znane są przede wszystkim formy dawnej *Ranitomeya lamasi*, np. 'Highland' (nazywana też 'Standard') z czarno-żółto pasiastym ciałem oraz niebiesko-czarnymi kończynami, 'Orange' i 'Panguana', a także dawna *Ranitomeya biolat*, czarno-żółta z delikatnymi złotymi paskami wzdłuż grzbietu. Obie uznaje się obecnie za ten sam gatunek co *R. sirensis*. Gatunek został opisany przez Aichingera w 1991 roku jako *Dendrobates sirensis*, a nazwa gatunkowa nawiązuje do Serranía de Sira, gdzie został po raz pierwszy znaleziony.

Temperament bywa różny. Wiele osobników jest płochliwych i chętnie chowa się w roślinach i liściach, inne, zwłaszcza w grupach, siedzą na widoku. Długość życia w niewoli wynosi najczęściej 5-8 lat, ale w dobrych warunkach zwierzęta mogą żyć ponad 10 lat.

Toksyny skórne: *R. sirensis* nie wytwarza trucizny sama. Dzikie osobniki pobierają alkaloidy z drobnych stawonogów w pożywieniu, prawdopodobnie głównie z mrówek i roztoczy, i magazynują je w gruczołach skóry. U *R. sirensis* są to niewielkie ilości pumiliotoksyn, które przy nieostrożnym obchodzeniu się ze zwierzęciem mogą wywołać ból i lekkie skurcze mięśni. Toksyczność jest niewielka w porównaniu z dużymi drzewołazami. Osobniki z hodowli, karmione muszkami owocowymi i skoczogonkami, nie mają trucizny, natomiast odłowione z natury mogą ją zachować przez długi czas. Nie bierz żab do rąk i myj ręce po pracy w terrarium.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Występowanie i środowisko

Ranitomeya sirensis żyje w zachodniej Amazonii: we wschodnim i południowo-wschodnim Peru (Loreto, San Martín, Ucayali, Pasco, Junín, Huánuco, Cusco i Madre de Dios), w północnej Boliwii (Pando) oraz w najdalej na zachód wysuniętej części Brazylii (Acre). Gatunek występuje na kilku obszarach chronionych, m.in. w parkach narodowych Yanachaga-Chemillén, Manu i Bahuaja-Sonene, w Reserva Comunal El Sira oraz w Tambopata. Forma górska pochodzi z wyżyn środkowego Peru, 'Orange' ze środkowego Peru, a forma biolat z południowego Peru, z okolic Manu. Środek mapy leży pośrodku całego zasięgu.

Na Czerwonej liście IUCN gatunek ma status najmniejszej troski (LC), ponieważ jego zasięg jest duży, a wiele siedlisk jest chronionych. Największym zagrożeniem jest odłów na potrzeby handlu zwierzętami, który może sprawić, że poszczególne formy staną się lokalnie zagrożone, oraz wycinanie lasów pod uprawy. Forma górska była niegdyś pospolita w lesie przekształconym, ale z powodu nadmiernego odłowu prawdopodobnie niemal zniknęła z natury.

> **Naturalny zasięg:** Boliwia, Brazylia i Peru.

ŚRODOWISKO

Ranitomeya sirensis jest aktywna za dnia i żyje w lesie pierwotnym i wtórnym na zboczach gór oraz na nizinach, od około 200 do 1 560 m n.p.m. W zależności od wysokości żyje w bromeliach lub w lesie bambusowym, występuje też na plantacjach mniej intensywnych upraw, takich jak kawa, ale nie w gęstych monokulturach. Żaby wspinają się i przebywają zarówno w roślinności, jak i w warstwie liści. Kijanki rozwijają się w małych zbiornikach wody w bambusie, bromeliach i innych roślinach, gdzie zjadają to, co znajdą, np. larwy komarów.

Roczna suma opadów w obszarze występowania wynosi od 1 000 do 7 000 mm. Średnia roczna temperatura to około 25 °C, ze średnią ok. 19 °C w najzimniejszym miesiącu i ok. 29 °C w najcieplejszym. Formy górskie żyją wyżej niż formy nizinne i prawdopodobnie mają chłodniejsze noce. Wilgotność powietrza w naturze nie jest udokumentowana.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja Czytaj więcej: Odchów kijanek

Hodowla

TERRARIUM

Para lub trio *R. sirensis* potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 45 × 45 × 45 cm. Gatunek korzysta na nieco większej powierzchni dna i gęstej roślinności, a duża forma górska najlepiej czuje się w większym terrarium.

Urządź je z warstwą drenażową, podłożem np. z kory pinii, kamienia lawowego lub włókna paproci drzewiastej oraz grubą warstwą suchych liści. Zapewnij grube gałęzie do wspinaczki i obsadź terrarium gęsto mchem jawajskim, pnączami i bromeliami. Wyłóż czarne pojemniki po kliszach fotograficznych lub podobne małe pojemniki jako miejsca składania jaj i

zbiorniki wody dla kijanek. Skoczogonki i małe równonogi w podłożu sprzątają, a jednocześnie są pokarmem.

Gatunek można trzymać w grupach przez całe życie, o ile jest miejsce: licz około 19 litrów na żabę dla większości form i około 38 litrów na żabę dla formy górskiej. Gdy zwierzęta osiągną dojrzałość płciową, atmosfera w grupie może się zmienić, a samice mogą zacząć zjadać sobie nawzajem jaja, choć wiele samic bez problemu składa jaja w tym samym pojemniku po kliszy. Trzymaj w terrarium tylko jedną formę i nigdy nie mieszaj form ani gatunków, aby uniknąć krzyżówek.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

TEMPERATURA

Utrzymuj w terrarium 21-25 °C w dzień i 18-21 °C w nocy. Temperatura nie może przez dłuższy czas przekraczać 27 °C, a powyżej 29 °C jest niebezpieczna. Rozmnażanie często udaje się lepiej, gdy noc jest o 3-6 stopni chłodniejsza od dnia, zwłaszcza w przypadku formy górskiej.

Dodatkowe ogrzewanie rzadko jest potrzebne w ogrzewanym pokoju. Nigdy nie stawiaj terrarium w bezpośrednim słońcu, bo ryzyko przegrzania jest duże. Mierz temperaturę termometrem cyfrowym zarówno na dole, jak i u góry. Właściwy okres spoczynku zimowego nie jest dla tego gatunku udokumentowany.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza powinna wynosić 80-100 %. Gatunek znosi spadek do 50 % tylko krótko i tylko wtedy, gdy ma dostęp do wody; niska wilgotność bez wody może szybko okazać się śmiertelna. Zraszaj codziennie, tak aby rano i wieczorem wilgotność była bliska 100 %, a w środku dnia nieco niższa.

Używaj wody z odwróconej osmozy lub deszczówki i zapewnij niewielką wymianę powietrza, aby nie stało w terrarium zastałe, stęchłe powietrze.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Wystarczy płytka miska z wodą lub bromelia z wodą w kątach liści. Utrzymuj wodę na głębokości 1-2 cm, tak aby najmniejsza żaba mogła w niej siedzieć z głową i przednią częścią ciała nad wodą. Wymieniaj wodę, gdy stanie się mętna, i używaj wody z odwróconej osmozy, deszczówki lub odchlorowanej wody z kranu. Płazy wchłaniają substancje przez skórę, więc nigdy nie używaj w terrarium mydła ani środków czyszczących; zamiast tego płucz ciepłą wodą.

Woda w pojemnikach po kliszach i bromeliach z kijankami powinna stać spokojnie, ale trzeba ją regularnie wymieniać, aby nie zrobiła się mętna. Temperatura wody odpowiada temperaturze powietrza.

OŚWIETLENIE I UVB

R. sirensis jest aktywna za dnia, a światło służy przede wszystkim roślinom. Zapewnij 12-14 godzin światła dziennie z świetlówek lub LED i ciemność w nocy. Nie udokumentowano, by gatunek potrzebował UVB. Jeśli mimo to wybierzesz słabe źródło UVB, zadbaj o dużo cienia, aby żaby mogły same wybierać.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Podstawą diety są małe stawonogi: nielotne muszki owocowe (*Drosophila melanogaster*), skoczogonki i małe równonogi. Dorosłe przyjmują też większą *D. hydei* i świeżo wyklute świerszcze. Karm zarówno dorosłe, jak i młode codziennie dokładnie taką ilością, która zostanie zjedzona do następnego karmienia. Rodzime mrówki nie nadają się na pokarm.

Muszki owocowe i skoczogonki same w sobie nie są pełnowartościowym pokarmem, więc opylaj wszystkie owady karmowe preparatem witaminowo-mineralnym zgodnie z zaleceniami producenta. Załóż hodowle pokarmu, zanim żaby się wprowadzą: gatunek jest tak mały, że jest całkowicie zależny od stałych dostaw muszek owocowych i skoczogonków.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

R. sirensis jest często płochliwa i chętnie się ukrywa, dlatego gęsto obsadzone terrarium z wieloma kryjówkami daje najwięcej do oglądania. Samiec nawołuje, aby zwabić samicę do miejsca składania jaj. Drzewołazy nie mają właściwego ampleksusu; jeśli widzisz dwa zwierzęta w czymś, co go przypomina, często są to dwa samce lub dwie samice w sporze.

Gatunek dobrze czuje się w grupach, gdy miejsca jest pod dostatkiem, ale obserwuj, czy nie pojawia się agresja i zjadanie jaj, gdy zwierzęta osiągną dojrzałość płciową. Żab nie należy brać do rąk. Skóra jest cienka i przepuszczalna, a mydło i krem z dłoni mogą im zaszkodzić. Jeśli trzeba przenieść żabę, zwab ją do przezroczystego pojemnika.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Dorosłe samice są wyraźnie szersze i dłuższe od samców, ponieważ tak często składają jaja, a nawołuje tylko samiec. Dojrzałość płciowa następuje w wieku 5-8 miesięcy. Płci młodych nie da się określić, a młode sprzedaje się zwykle w wieku 2-3 miesięcy. Najpewniejszym sposobem na uzyskanie pary jest rozpoczęcie od kilku młodych i pozwolenie, by same się dobrały.

GODY I KOPULACJA

Większość form należy do drzewołazów, które najłatwiej rozmnożyć, natomiast forma górska okazała się trudna do stabilnego rozmnażania. Gatunek najlepiej rozmnaża się w grupach. Samiec nawołuje, aby zwabić samicę do odpowiedniego miejsca składania jaj, często pojemnika po kliszy lub bromelii, gdzie jaja są składane i zapładniane. U niektórych form jaja składane są także w warstwie liści.

Zapewnij kilka czarnych pojemników po kliszach i bromelii do wyboru i zostaw zwierzęta w spokoju. Najważniejsze są stabilna temperatura z nieco chłodniejszą nocą, wysoka wilgotność i obfitość pokarmu. Szczególny bodziec wyzwalający w niewoli nie jest udokumentowany.

JAJA I KIJANKI

Jaja składane są na gładkiej powierzchni, często w pojemniku po kliszy lub w wodzie w bromelii. Samica składa 1-8 jaj w jednym zniesieniu w zależności od formy; forma górska składa zwykle 2-4. Samiec pilnuje jaj. Jaja formy górskiej są bardziej wrażliwe niż jaja innych *Ranitomeya*.

Po wykluciu samiec przenosi kijanki, każdą do osobnego zbiornika wody, i na tym kończy się opieka nad potomstwem. Młodymi zajmuje się wyłącznie samiec. Kijanki, które zostają w terrarium, zjadają martwe muszki owocowe, zwykły pokarm dla kijanek i niezapłodnione jaja, jeśli te leżą w wodzie; nie udokumentowano, by samica celowo karmiła je jajami. Najlepiej pozwolić dorosłym zająć się jajami i transportem, a dopiero potem wyjąć kijanki. Trzymaj je osobno w małych pojemnikach z czystą wodą i karm drobno zmielonym pokarmem z alg i pokarmem dla ryb.

METAMORFOZA

Wyklucie następuje po 10-14 dniach; liczba ta została zapożyczona z danych dla rodzaju. Od wyklucia do metamorfozy mija 58-80 dni, w temperaturze 24 °C około 60-70 dni.

Gdy pojawią się przednie kończyny, kijanka przestaje jeść. Zapewnij jej łatwe wyjście z wody, np. kawałek korka na powierzchni, i przenieś ją do pojemnika z wilgotną częścią lądową, gdy ogon będzie już niemal wchłonięty.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo przeobrażone żaby są małe. Trzymaj je w małym, wilgotnym pojemniku odchowowym z suchymi liśćmi, korkiem i płytką miską z wodą. Karm codziennie skoczogonkami i najmniejszymi muszkami owocowymi, lekko opylonymi witaminami i minerałami. Po 2-3 miesiącach młode mają około 13 mm długości.

Młode mogą przebywać razem w grupie osobników podobnej wielkości, a gatunek może pozostać w grupie także jako dorosły, gdy jest miejsce. Obserwuj, czy nie pojawia się agresja i zjadanie jaj, gdy młode osiągną dojrzałość płciową po 5-8 miesiącach, i w razie potrzeby podziel grupę.

Zdrowie i częste błędy

R. sirensis jest odporna, gdy temperatura i wilgotność są właściwe, a większość problemów wynika z błędów w utrzymaniu:

- Temperatura powyżej ok. 27 °C, np. od słońca przez okno, powoduje stres, a powyżej 29 °C może być śmiertelna.
- Niska wilgotność bez dostępu do wody może szybko okazać się śmiertelna, natomiast zbyt mokre terrarium z zastałym powietrzem prowadzi do infekcji skóry i pleśni.
- Owady karmowe bez dodatku witamin i minerałów osłabiają kości, zwłaszcza u samic składających dużo jaj.
- Wychudzona żaba bez zaokrąglonego brzucha to często skutek zbyt małej ilości pokarmu, pasożytów lub konkurencji. Sprawdź, czy wszystkie zwierzęta dostają jedzenie.
- Walki między zwierzętami i samice zjadające sobie nawzajem jaja, zwłaszcza w grupie bez wystarczającej ilości miejsca.

Zdrowa żaba ma nieuszkodzoną skórę bez ran czy czerwonych, zmętniałych obszarów, zwłaszcza wokół kloaki i po wewnętrznej stronie tylnych nóg. Odizoluj zwierzę i szybko zgłoś się do weterynarza znającego się na płazach, jeśli przestanie jeść, stanie się ospałe lub pojawią się rany albo obrzęki.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.

Pełny poradnik z mapą i aktualizacjami: herpy.org/pl/drzolazy/ranitomeya-sirensis